

Україна увійшла у якісно нову епоху – епоху інформаційного суспільства. Ми живемо у світі, в якому якість інформації, що нас оточує, формує світоглядні орієнтири, зумовлює наш вибір і здатність користуватися фундаментальними свободами та реалізовувати право на самовизначення і розвиток. Технологічні відкриття й вдосконалення у галузі телекомунікацій призвели до широкого розповсюдження традиційних засобів масової інформації та появи інтерактивних нових медіа, що відкрили громадянам доступ і можливість обміну колосальними обсягами інформації. Результатом і доповненням цього феномену є потреба громадян безперешкодно оцінювати релевантність і надійність контенту.

Дітям шкільного віку доводиться стикатися з постійно зростаючим потоком інформації, вони відчують значні труднощі, коли їм необхідно проявити пошукові навички, самостійно критично оцінити отриману інформацію. Виникає потреба формування медіаінформаційної грамотності учнів усіх вікових категорій.

Сучасних школярів називають людьми нового покоління - digital native - "цифрові аборигени". Вони не уявляють життя без комп'ютера, інтернету, пошукових систем, мережевих спільнот, блогів, форумів, чатів тощо. У віртуальному світі відсутня цензура, знімаються заборони і обмеження морально-етичного і соціального планів. Тому учні повинні якомога раніше усвідомлювати необхідність оцінки рівня безпеки інформації.

Покоління Z необхідно першочергово навчити розпізнавати корисну інформацію (пізнавальний контент, навчальні ресурси, бази даних, наукові відкриття), нейтральний (розважальний) контент і сформуванню вміння уникати негативного впливу медіатехнологій, маніпуляцій, фейків.

Якщо дитина має досвід щодо певних явищ, це дає їй змогу адекватно оцінювати правдивість зображення в медіа.

Під час проведення уроку необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості розвитку учнів та їх потреби.

Так в **початковій школі** діяльність педагога має бути спрямована на формування навички декодування медіатекстів та продукування інформаційних повідомлень, що відображають навколишній світ учня та його мрії. Вчитель навчає порівнювати реальність із презентацією у медіа, розрізняти інтерпретацію і відображення факту.

Ефективною є робота з ілюстрацією, бо сприйняття тексту через власну дію читання для більшості учнів початкової школи – складне завдання. Робота з ілюстрацією до літературного твору може доповнюватися стоп-кадрами з фільмів або мультфільмів.

Учні молодшої школи мають розуміти різницю між реальною подією та її відображенням у медіатексті, вміти поставити запитання про зміст медіатексту на основі своїх знань і життєвого досвіду, описувати деякі деталі медіатексту й того, як вони роблять цей текст більш цікавим, досліджувати шляхи, якими медіа може впливати на особистість, вплив медіа на оточення учнів (родина, дім, школа) тощо.

Під час уроку учням можна запропонувати фотографії, малюнки, журнальні ілюстрації та створити на їх основі історії на просту тему, а потім презентувати свій медіапроект.

Під час уроку в **5-8 класах** вчитель може запропонувати учням створити різні сюжети на основі того самого зображення (зі зміною його форми й елементів), ухвалити рішення з приводу використання доступних медіа (фотографія, відео, преса й т. д.), провести дискусію й обґрунтувати свій вибір. Оскільки учні середнього шкільного віку вже можуть визначити різницю між реальною подією та її відображенням у медіатексті, вчитель під час уроку може організувати дискусію на цю тему. Оскільки учні 5-8 класів можуть ідентифікувати й описувати різні стереотипи у медіатексті (наприклад, герой, лиходій і т. д.), розуміти розходження між видами медіа (преса, ТВ, кіно й т. д.) на уроці можна здійснити аналіз реклами в мас медіа (в тому числі в торговельних центрах, на вулицях тощо).

Під час уроку в 9-11 класах учні можуть визначити різницю між реальною подією та її відображенням у медіатексті, пояснювати як медіатексти можуть впливати на аудиторію, уважно та критично читати медіатексти, включаючи різні розважальні й навчальні медіатексти, аналіз окремих компонентів тексту, їх впливу. Вчитель може запропонувати учням провести аналіз та інтерпретацію медіатексту з погляду аудиторій, що належать до різних культур, віку, освітніх і соціальних рівнів і т. д., створити медіапродукцію, призначену для специфічної аудиторії, передбачення того, як аудиторія може відреагувати на таку продукцію, а в кінці уроку презентувати цей медіапроект. Виходячи із сучасної ситуації вчитель може запропонувати учням зробити порівняння й аналіз медіатекстів однакових і різних типів, наприклад, репортажі в різних газетах, на телебаченні, у системі Інтернет.

Додаткові матеріали, методичні розробки доступні на медіапорталі Академії української преси.

Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О., Янкович О.
<https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-u-pochatkoviy-shkoli/>

Нова українська школа: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в початковій школі Навчально-методичний посібник / Старагіна І. П./ <https://www.aup.com.ua/nova-ukrainska-shkola-metodika-formu/>

Медіаграмотність в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник / О. П. Мокрогуз / <https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-v-integrovanomu-ku/>

Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник / Волощенко О., Козак О. — <https://www.aup.com.ua/integraciya-mediagramotnosti-v-navcha/> Формування умінь з медіаграмотності на заняттях з мистецтва / Волошенюк О. Чорний О./ <https://www.aup.com.ua/metodika-formuvannya-umin-z-mediagra/>

Книжка у світі Медіа: Програма та плани-конспекти факультативного курсу для закладів загальної середньої освіти. 5-7 клас. / За заг. ред. О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьової, В. Ф. Іванова.
<https://www.aup.com.ua/programa-fakultativnogo-kursu-knizh/>

Авторські заняття від медіапедагогів-лідерів: медіаосвітні практики в позакласній роботі учнів 5–7 класів / О. Волошенюк, І. Іванюк, О. Куш, Г. Шевченко/ <https://www.aup.com.ua/avtorski-zanyattya-vid-mediapedagogi/>

Медіаграмотність на заняттях з мистецтва. 6 кл. /Волошенюк О.
<https://medialiteracy.org.ua/tag/yak-zrobyty-multfilm/>

Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя. За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза <https://www.aup.com.ua/book1/>

Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; <https://www.aup.com.ua/ediagramotnist-ta-kritichne-mislen/>

Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності 9-11 кл. Горленко Г.
<https://www.aup.com.ua/19307-2/>

При цьому інформуємо, що Міністерство культури та інформаційної політики України забезпечує реалізацію Національного проєкту з медіаграмотності «Фільтр», роль якого координувати зусилля з медіаграмотності. На сайті <https://filter.mkip.gov.ua/> розміщені навчальні матеріали для вчителів, учнів, студентів, журналістів. Серед інших на цьому ресурсі є навчальні матеріали з медіаграмотності від IREX, АУП та інших партнерів проєкту. Розділ «Медіаосвіта. Учителям та учням» містить спеціально перекладені та адаптовані уроки з медіаграмотності від Шведського інституту. Навчальний набір Fake not Fact містить готові презентації з прикладами та супровідним текстом та посібник для вчителів і є повністю готовим до використання на уроках у закладах загальної середньої освіти. Матеріали можна переглянути за посиланням <https://filter.mkip.gov.ua/uchytelyam-ta-uchnyam/>

Академією української преси створено [портал «Медіаосвіта і медіаграмотність»](#). Це інтерактивна платформа для спілкування медіапедагогів задля сприяння відкритості та публічності процесів у медіаосвітньому середовищі. На порталі розміщуються новини медіаосвіти, поповнюється електронна бібліотека, календар подій, плани уроків, презентації тощо.

Під час підготовки до єдиного уроку медіаграмотності вчителі можуть також використовувати такі посібники, що є у відкритому доступі, в тому числі і з протидії інфодемії:

Назва посібника	Клас	Посилання безпосередньо на книжку або уривок
Ре-візія історії: російська історична пропаганда та Україн		https://internews.ua/storage/app/media/Re_vision_2019_ua.pdf
Каліберда М. Шаламов МО на заняттях з біології	9-11 кл.	https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-na-zanyattyakh-

		z-fizi/
Григорович О. Медіаосвіта на заняттях з хімії	9-11 кл.	https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-na-zanyattyakh-z-khimii/
Філончук З. Медіаосвіта на заняттях з географії	5-11 кл.	https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-na-zanyattyakh-z-geogr/
Якубовська Е. Медіаосвіта на заняттях з фізики	5-11 кл.	/https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-na-zanyattyakh-z-fizi
Волошенюк О. Освітні практики із запобігання інфодемії	5-11 кл.	https://www.aup.com.ua/osvitni-praktiki-iz-zapobigannya-info/
Г.Дегтярьова та інші Медіаграмотність і критичне мислення в дошкільному закладі: посібник для вихователя	5-6 р.	https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-i-kritichne-mislenn/
Н.Степанова, Ю.Зоря Навчальний календарик розвитку критичного мислення для дошкільнят (5-6 р.)	5-6 р.	https://www.aup.com.ua/navchalniy-kalendarik-rozvitku-kritichnogo-mislennya-dlya-doshkilynyat-5-6-r-2/
Цалик С. Нариси з історії Криму: поч. 20 ст.	9-10 кл.	https://www.aup.com.ua/istoriya-krimu-pershoi-polovini-khkh-st-na/
Ю. Зоря Медіаграмотність для бібліотекарів		https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-dlya-bibliotekariv/
Горленко Г. Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності	9-11 кл.	https://www.aup.com.ua/19307-2/
Цалик С. Нариси з історії Криму у ХХ ст.: 1939-1990 рр.	10 кл.	https://www.aup.com.ua/19786-2/
Зоря Ю. Soft skills для розвитку дитини: емоційний інтелект, комунікація та медіаграмотність	3-4 роки	https://www.aup.com.ua/soft-skills-dlya-rozvitku-ditini-emociyniy-inte-2/
Гринчук Л. Медіаосвіта на заняттях з математики	6-11 кл.	https://www.aup.com.ua/mediagramotnist-na-zanyattyakh-z-matematiki/
Дегтярьова Г. 45 ідей як викладати медіаграмотність дітям 3-4 років	3-4 роки	https://www.aup.com.ua/45-idey-yak-vikladati-mediagramotnist-d/
Мокрогуз О. Основи медіаграмотності 5-6 класи.	5-6 кл/	https://www.aup.com.ua/osnovi-mediagramotnosti-5-6-kl/

Модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти		klasi-mod/
Каліберда М. Як імунні клітини вірус долали: графічний роман	5-7 кл.	<a href="https://www.aup.com.ua/yak-
imunni-klitini-virus-dolali-
grafich/">https://www.aup.com.ua/yak- imunni-klitini-virus-dolali- grafich/
Каліберда М. Щепле-що? Чомучки в пошуках відповідей про щеплення: комікс	4 кл.	<a href="https://www.aup.com.ua/shhe-
ple-shho-chomuchki-v-
poshukakh-vidpovidey/">https://www.aup.com.ua/shhe- ple-shho-chomuchki-v- poshukakh-vidpovidey/
Каліберда М. Про вакцини для учителів: теорія та медіаграмотність		<a href="https://www.aup.com.ua/pro-
vakcini-dlya-uchiteliv-
teoriya-ta-me/">https://www.aup.com.ua/pro- vakcini-dlya-uchiteliv- teoriya-ta-me/
Пілот інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» інтеграцією медіаграмотності	5 клас	<a href="https://medialiteracy.org.ua/ta-
g/585-29/">https://medialiteracy.org.ua/ta- g/585-29/
Освітня платформа: Абетка вакцинації чи освітнє щеплення від дезінформації від А до Я: 9 лекцій та відеолекцій	1-11 кл.	<a href="https://medialiteracy.org.ua/ab-
etka/">https://medialiteracy.org.ua/ab- etka/
Медіаграмотність на заняттях з мистецтва	6 кл.	<a href="https://medialiteracy.org.ua/ta-
g/yak-zrobyty-multfilm/">https://medialiteracy.org.ua/ta- g/yak-zrobyty-multfilm/
Гуменюк Л., Потапова В. Практична медіаграмотність		<a href="https://aup.com.ua/books/mb-
m/">https://aup.com.ua/books/mb- m/